

Justin den Harder
Matthijn van Felius
Myrthe de Vries

Jongeren in de gevangenis

Wat er nodig is om een gedetineerde op de juiste manier
te laten re-integreren in de maatschappij?

Perspectief
ChristenUnie-jongeren

24 september 2019

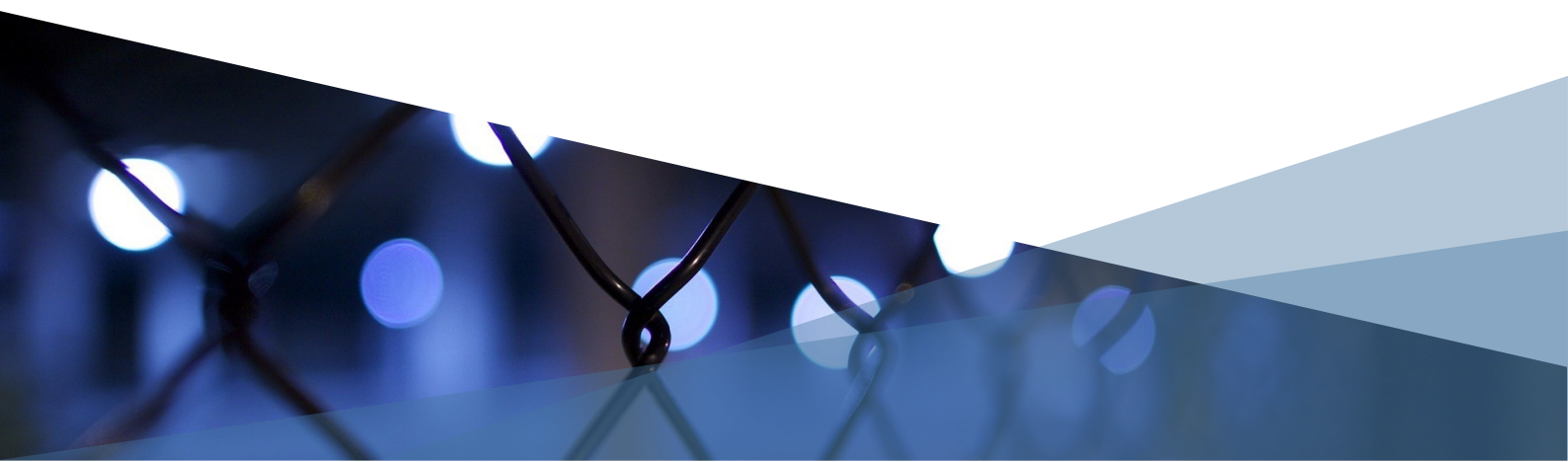
Jongeren in de gevangenis

Abstract

De recidive onder ex-gedetineerde jongeren is hoog. De projectgroep 'jongeren in de gevangenis' heeft onderzocht wat moet veranderen om de kans op recidive te doen afnemen. Aan de hand van gesprekken met en bezoeken aan verschillende actoren, zoals stichting Exodus en de justitiële jeugdinrichting te Lelystad, zijn enkele aanbevelingen tot stand gekomen. Iedere jeugdige gedetineerde moet ondersteuning krijgen van een integrale levensloopondersteuner. Daarnaast moet de informatie-uitwisseling tussen gemeenten en justitiële inrichtingen een wettelijke grondslag krijgen.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Huidige situatie	4
Resultaten	
Integrale levensloopondersteuner	5
Wettelijke grondslag informatie-uitwisseling	8
Samenvatting en aanbevelingen	10

Voorwoord

Voor u ligt een schrijven van de projectgroep 'jongeren in de gevangenis' van Perspectief, Christen-Unie-jongeren. In het afgelopen jaar heeft de projectgroep op diverse manieren onderzoek gedaan naar dit thema. Criminaliteit, detentie en straffen zijn in Nederland veelbesproken onderwerpen. We hebben zo'n 17 miljoen criminologen in Nederland. Met andere woorden: iedereen heeft wel een mening over dit thema en de algemene deler is dat we het in Nederland nooit goed doen.

In het afgelopen jaar hebben wij, als projectgroep, geprobeerd het thema 'jongeren in de gevangenis' te concretiseren. Na oriënterende gesprekken hebben we besloten om ons te richten op de vraag: 'wat is er nodig om een gedetineerde jongere op de juiste manier te laten re-integreren in de maatschappij?' Het doel van dit onderzoek en de aanbevelingen is dat de zorg en aandacht voor (ex-)gedetineerde jongeren zo goed mogelijk is, maar dat de maatschappij tegelijkertijd beschermd blijft tegen mogelijk gevaar.

Voor dit onderzoek heeft de projectgroep zich verdiept in de literatuur over dit thema. Daarnaast zijn diverse mensen en instanties benaderd. Sommige van hen zijn geïnterviewd, anderen hebben we telefonisch gesproken soms was er enkel mailcontact. De betreffende instanties zijn Stichting Exodus¹, Heilige Boontjes BV², en de Justitiële Jeugdinstelling Lelystad. Daarnaast hebben we gebruik gemaakt van diverse kamerstukken, mediaberichten en het onderzoek van Nico Overvest Advies en Dock4& Organisatieadvies in Zorg³. Voor oriënterende gesprekken en achtergrondinformatie is een aantal andere instanties benaderd⁴.

Dit schrijven is opgedeeld in meerdere delen: de huidige situatie, de resultaten van dit onderzoek en de aanbevelingen die gedaan worden. De resultaten bestaan uit een uiteenzetting over de integrale levensloopondersteuner en de wettelijke grondslag voor informatie-uitwisseling

Waar nodig verwijzen we naar de eerder genoemde bronnen of nog niet genoemde bronnen (artikelen en nieuwsberichten) die zijn gebruikt in de onderbouwing van de aanbevelingen.

¹Exodus is een stichting die (ex-)gedetineerden kansen en mogelijkheden wil bieden om criminaliteit definitief achter zich te laten. <https://www.exodus.nl>

²Heilige Boontjes BV is een bedrijf in Rotterdam dat samen met stichting Heilige Boontjes mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, waaronder ex-gedetineerden, helpt te re-integreren op diverse levensterreinen. <https://www.heiligeboontjes.com>

³Nico Overvest Advies en Dock4& Organisatieadvies in Zorg heeft onderzoek gedaan naar de inzet van integrale levensloopondersteuners (ILO) bij gedetineerden met een lichtverstandelijke beperking (LVB). <https://verhalenpodium.nl/wp-content/uploads/2018/11/Maatschappelijke-Businesscase-Integrale-aanpak-voor-mensen-met-een-licht-verstandelijke-beperking-in-detentie.pdf>

⁴Dit betroffen Young In Prison (YIP), Leger des Heils, en Gevangenzorg Nederland. Zij hebben niets voor dit onderzoek kunnen betekenen: YIP sloot niet aan bij het doel van ons onderzoek, de afdeling van het Leger des Heils waar contact mee is geweest, was gericht op volwassenen en Gevangenzorg Nederland richt zich volledig op volwassenen.

Huidige situatie

Door de invoering van het adolescentenstrafrecht per 1 april 2014 is de gemiddelde leeftijd van de jongeren in justitiële jeugdinrichtingen (JJI's) hoger. Het adolescentenstrafrecht geeft de rechter namelijk de mogelijkheid om een meerderjarige verdachte te straffen middels het jeugdstrafrecht.⁵ Ook worden de problemen van de jeugdigen steeds complexer. Een goede interactie tussen de jonge gedetineerde en medewerkers van de JJI is van groot belang voor de groei en ontwikkeling, perspectief en de mate van ondersteuning na detentie. Wanneer dit alles in voldoende mate aanwezig is, kan dit leiden tot minder recidive. Uit de publicatie van de Tweede Kamer blijkt, net als uit ons bezoek aan de JJI in Lelystad, dat het klimaat binnen de JJI als prettig wordt ervaren.⁶

Uit onderzoek door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) is gebleken dat de omvang van (jeugd)criminaliteit de afgelopen tien jaar met zo'n 60% is afgenomen. Deze afname komt niet alleen door overheidsbeleid, maar ook door onder andere campagnes rondom alcoholgebruik onder jongeren, de leerplicht tot je 18^e wanneer je nog geen startkwalificatie bezit, de grootschalige Amsterdamse TOP600-aanpak, de aanpak van problematische jeugdgroepen en een groot aantal andere interventies.⁷ De jongeren van nu zijn de volwassenen van de toekomst, dus op basis van de afname van de jeugdcriminaliteit zou geconcludeerd kunnen worden dat het aantal volwassen delinquenten in de toekomst zal dalen.

De afname van jeugdcriminaliteit is ontzettend goed nieuws. Toch zitten er op dit moment nog steeds zo'n vijfhonderd jongeren in detentie en voor hen is het noodzakelijk dat er nieuwe interventies gedaan worden. De daling van de jeugdcriminaliteit betekent namelijk dat een aantal JJI's wordt gesloten en gedetineerde jongeren hun straf dus verder van huis moeten uitzitten. Dit bemoeilijkt de re-integratie wanneer iemand richting vrijlating gaat. In hun eigen gemeente moet de nazorg worden geregeld. Daar wringt het, want hoe moet een gedetineerde resocialiseren als zijn oorspronkelijke leefmilieu honderd kilometer van de JJI vandaan ligt?

Dit probleem maakt dat de re-integratie van ex-gedetineerden vaak niet soepel verloopt en ze snel recidiveren. Binnen vier jaar na vrijlating is meer dan de helft (66%) van de ex-gedetineerden gerecidiveerd. Dit betreft dan voor een middelzwaar misdrijf waar 4-8 jaar detentie op staat.⁸

⁵De Rechtspraak: <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Raad-voor-de-rechtspraak/Nieuws/Paginas/Adolescentenstrafrecht-16--tot-23-jarigen-op-maat-berecht.aspx>

⁶Zie <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28741-52.html>

⁷Dit blijkt uit onderzoek door het WODC: *Dalende Jeugdcriminaliteit* https://www.wodc.nl/binaries/JV1701-Volledige%20tekst_tcm28-248443.pdf

⁸Dit blijkt uit onderzoek door het WODC: *Strafrechtelijke recidive van ex-gedetineerden: Uitstroomperiode 1996-2003*. https://www.wodc.nl/binaries/fs06-6-volledige-tekst_tcm28-68723.pdf

Resultaten

In deze paragraaf zal een tweetal onderwerpen behandeld worden, welke zijn voortgekomen uit dit onderzoek: de integrale levensloondersteuner en de wettelijke grondslag voor informatie-uitwisseling.

Integrale levensloondersteuner

Integrale aanpak

Het overheidsbeleid is gericht op het bieden van een stabiele basis bij vrijlating van de gedetineerde. Uit onderzoek is gebleken dat aan een aantal specifieke voorwaarden voldaan moet worden, om de kans op recidive zo klein mogelijk te maken. Het gaat hierbij om de volgende voorwaarden: huisvesting, een identiteitsbewijs, werk en inkomen (of een uitkering), medische en of psychische zorg en hulp bij het omgaan met eventuele schulden.⁹ Deze voorwaarden zijn door de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) opgesteld.

1. Geldig identiteitsbewijs.

Een identiteitsbewijs is nodig om bijvoorbeeld een uitkering aan te vragen. Het aanvragen van een identiteitsbewijs leidt vaak al tot moeilijkheden. In sommige gemeenten moet de gedetineerde persoonlijk het identiteitsbewijs aanvragen bij het loket van de gemeente. Tijdens de detentieperiode is dit niet mogelijk voor de gedetineerde. Om goed voorbereid te zijn op de vrijlating, is het van belang dat een gedetineerde al tijdens de detentie in het bezit is van een geldig identiteitsbewijs.

2. Werk en inkomen.

Werk en/of dagbesteding kunnen het de kans op recidive verlagen. Het blijkt in de praktijk echter lastig voor een ex-gedetineerde om werk te vinden. Wordt er al werk gevonden, dan is het vaak van tijdelijke aard. De uitkering kan over het algemeen relatief gemakkelijk geregeld worden.

3. Huisvesting.

Bij gedetineerde jongeren is het de vraag of ze terug kunnen keren naar een stabiele thuissituatie, omdat ze vaak nog niet de leeftijd hebben om op zichzelf te gaan wonen. Is er geen sprake van een stabiele thuissituatie dan zal er met Jeugdzorg naar een goede oplossing gekeken moeten worden.

4. Ondersteuning en zorg.

Sommige jongeren hebben voor de detentie al psychische zorg of een andere vorm van maatschappelijke ondersteuning. Deze moet na detentie worden hervat dan wel opgestart worden. De verantwoordelijkheid om dit te regelen ligt deels bij de gemeente en deels bij de justitiële jeugdinrichting (JJI). Echter, vanwege de privacy van de jongeren mogen deze partijen weinig informatie met elkaar delen. Dit leidt er vaak toe dat er geen goede en passende re-integratieplannen worden gemaakt.

⁹ Deze basisvoorwaarden worden onder andere beschreven in het rapport 'van detineren naar re-integreren' van de Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming (2017) https://www.rsj.nl/binaries/Advies%20Van%20detineren%20naar%20re-integreren_tcm26-283592.pdf

5. Schulden.

Veel gedetineerden hebben op het moment dat ze in detentie belanden, schulden. De schuldenproblematiek zal bij minderjarigen minder problematisch zijn dan bij volwassenen. Bij minderjarigen zijn ouders financieel verantwoordelijk. Bij volwassenen leveren schulden vaak wel een probleem op.

De ervaring van de gemeente en de Reclassering is dat het realiseren van deze vijf basisvoorwaarden lastig is voor jongeren die in detentie zitten. Een goede oplossing van dit probleem is de introductie van de integrale levensloopondersteuner (ILO'er). De ILO'er moet de gedetineerde stimuleren en motiveren om samen met hem/haar aan de realisering van de vijf basisvoorwaarden te werken. De ILO'er kan de spin in het web zijn te midden van alle organisaties waar de (ex-)gedetineerde mee te maken heeft. De integrale aanpak kent over het algemeen een looptijd van vier jaar, maar het kan ook zo zijn dat de ex-gedetineerde na een periode van vier jaar nog hulp nodig heeft. Tijdens deze periode kan de ex-gedetineerde samen met de ILO'er aan een goede resocialisering werken en de vijf basisvoorwaarden realiseren. De rol van ILO'er kan door verschillende organisaties en professionals (zoals Humanitas en Midin) op zich genomen worden. Ook kan deze rol vervuld worden door de huidige maatschappelijk werkers in de JJI's.

Het mooie aan de rol van de ILO'er is dat hij al tijdens de detentieperiode in beeld komt van de gedetineerde, waardoor een vertrouwensrelatie tussen de ILO'er en de jongere kan worden opgebouwd. De ILO'er maakt al tijdens detentie, samen met de gedetineerde, een trajectplan. In dit plan wordt beschreven welke ondersteuning de gedetineerde nodig heeft om de vijf eergenoemde basisvoorwaarden te regelen.

Na het maken van het plan begeleidt de ILO'er de (ex-)gedetineerde bij de uitvoering van het trajectplan. Belangrijk bij deze uitvoering is dat de ILO'er zich bewust is van het feit dat iedere (ex-)gedetineerde een andere benaderingswijze nodig heeft. De intensiteit van de begeleiding door de ILO'er varieert naar de tijd. In het begin zal de begeleiding intensief zijn, maar door de tijd heen zal deze steeds minder intensief worden.

De ILO'er en de ex-gedetineerde evalueren het trajectplan minimaal twee keer per jaar. Gedurende het vierde jaar van het trajectplan evalueren de ILO'er en de ex-gedetineerde het trajectplan, om te bepalen of de ex-gedetineerde na het verstrijken van de periode van vier jaar nog ondersteuning nodig heeft en in welke vorm die ondersteuning dan plaats moet vinden. Het initiatief en de mate van regie van het contact ligt zoveel mogelijk bij de ex-gedetineerde. De mate waarin de gedetineerde zelf regie heeft over het verloop van het trajectplan is afhankelijk van het eventueel zorgmijdende gedrag van de ex-gedetineerde.

Voor de uitvoering van de integrale aanpak zijn verschillende partijen nodig die intensief met elkaar samenwerken:

- De JJI's
- Gemeente
- Zorgaanbieders: gehandicaptenzorg, GGZ, GGD, huisartsen
- Reclassering
- Het (in)formele netwerk van de cliënt (gezin, familie, vrienden, vrijwilligers en eventuele andere hulpverleners)

Daarnaast zijn diverse ketenpartners betrokken die een belangrijke, signalerende rol spelen:

- Politie
- Woningcorporaties
- Maatschappelijke organisaties en andere hulpverleners
- Uitkeringsinstantie (UWV)

Samengevat kan gesteld worden dat de ILO'er een belangrijke rol speelt in het contact tussen de ex-gedetineerde en de andere partijen. De ex-gedetineerde loopt namelijk een grote kans om verstrikt te raken in het web van al deze partijen. Door de implementatie van de AVG-richtlijn is het contact tussen de partijen echter bemoeilijkt vanwege privacy redenen. Voor een goed contact tussen de ketenpartners is het dus belangrijk dat alle samenwerkingspartners een privacy protocol opstellen.

Maatschappelijke baten en effecten van de integrale aanpak met een ILO'er

De detentieperiode heeft een negatieve impact op jongeren die in detentie zitten. Daarnaast gaat de recidive van jongeren gepaard met negatieve maatschappelijke effecten, zoals door de burgers ervaren criminaliteit, overlast en hoge maatschappelijke kosten. De aanname is dat de ondersteuning van jongeren door middel van een ILO'er leidt tot een afname van de recidive onder jongeren, waardoor de maatschappelijke kosten van de recidive onder jongeren dalen.

Als gevolg van de integrale aanpak bij jonge ex-gedetineerden zijn er enkele maatschappelijke baten te verwachten. Deze maatschappelijke baten zullen bij minderjarige ex-gedetineerden echter kleiner zijn dan bij meerderjarige ex-gedetineerden. Dit verschil komt voornamelijk doordat ouders financieel verantwoordelijk zijn voor een minderjarige ex-gedetineerde. Door de integrale aanpak ook bij jongeren toe te passen, wordt recidive voorkomen, waardoor jongeren minder snel of helemaal niet zullen recidiveren als zij volwassen zijn. De integrale aanpak biedt jongeren de mogelijkheid om uit hun negatieve spiraal te komen. Hierdoor zullen de maatschappelijke baten, als gevolg van de integrale aanpak door de ILO'er groter zijn.

Een aantal van deze maatschappelijke baten zijn:

- Minder grensoverschrijdend gedrag.
- Minder crisisopnames binnen de GGZ en of Jeugdzorg.
- Minder woonoverlast.
- Minder recidive.

Na afweging blijkt dat de maatschappelijke baten van de integrale aanpak, vele malen hoger zijn dan de maatschappelijke kosten. Bij meerderjarigen levert elke euro die geïnvesteerd wordt in de integrale aanpak, €3,20 op¹⁰.

¹⁰ Zie voetnoot 3

Wettelijke grondslag voor informatie-uitwisseling tussen gemeenten en justitiële jeugdinrichtingen

De gemeente speelt een belangrijke rol bij de re-integratie van de ex-gedetineerde. Voor het op orde krijgen van de vijf basisvoorwaarden (geldig ID, huisvesting, inkomen, zorg, schuldhulp) klopt de ex-gedetineerde immers bij de gemeente aan.

Om de juiste begeleiding te bewerkstelligen, is een aantal zaken van belang. Zo moet de gemeente weten wanneer een gedetineerde terugkeert. Bij zware delinquenten wordt de burgemeester hierover geïnformeerd via Bestuurlijke Informatie Justiabellen (BIJ)¹¹. De burgemeester kan zo inschatten of er kans is op verstoring van de openbare orde en, indien verwacht wordt dat dit het geval is, op tijd passende maatregelen te treffen. Bij andere delinquenten is in slechts zeer beperkte gevallen informatie-uitwisseling van deze aard mogelijk.

Op 7 december 2017 voerde de vaste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid een rondetafelgesprek over het RSJ-rapport 'Van detineren naar re-integreren'¹². Ten tijde van dit rondetafelgesprek is de minister voor rechtsbescherming al bezig met een wijziging van het Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens (BJG)¹³. Die zou het mogelijk maken om informatie over het begin en einde van de detentie te verstrekken aan gemeenten.

De Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) bracht op 22 januari 2018 een negatief advies uit over deze wijziging¹⁴. De RSJ beargumenteert dat ook gedetineerden recht hebben op bescherming van persoonsgegevens en blijft daarom bij het uitgangspunt dat de gegevens slechts verstrekt mogen worden na toestemming van de betrokkene.

In het wijzigingsvoorstel van de minister wordt echter wel stilgestaan bij het recht op bescherming van de persoonsgegevens. Hierin komt terug dat meerdere verdragen en wetten het recht op bescherming van persoonsgegevens beperken¹⁵. Deze beperking dient een legitiem doel te hebben. De legitieme doelen die de EVRM beschrijft, zijn het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid, het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden en de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen¹⁶. De vijf basisvoorwaarden, waarop de gemeente ex-gedetineerden moet ondersteunen, vallen onder meerdere van deze genoemde legitieme redenen.

Het wijzigingsvoorstel is nog niet aangenomen. Wij zijn van mening dat dit snel moet gebeuren. Het voorstel houdt genoeg rekening met de bescherming van de persoonsgegevens en het delen van de gegevens waar het in dit voorstel om gaat, komt uiteindelijk de gedetineerde zelf ten goede.

¹¹Zie website Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/straffen-en-maatregelen/nieuws/2013/09/02/gemeenten-wisselen-kennis-uit-over-terugkeer-delinquenten>

¹²Dit debat op de website van de Tweede Kamer https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2017A03555

¹³De hele wijziging is te lezen via <https://www.internetconsultatie.nl/gegevensvoorreintegratie/document/3226>

¹⁴Een nieuwsbericht over dit advies en ook het hele advies zelf is te lezen via <https://www.rsj.nl/actueel/Nieuwsberichten/2018/afdeling-advisering-rsj-adviseert-tegen-wijziging-besluit-justitiële-en-strafvorderlijke-gegevens.aspx>

¹⁵Dit valt te lezen in art. 8 EVRM, art. 16 IVRK, en art. 10 Grondwet.

¹⁶Zie art. 8 lid 2 EVRM.

Ook de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) steunt dit wijzigingsvoorstel, zo blijkt uit hun bijdrage tijdens het rondetafelgesprek¹⁷. De vereniging stelt echter ook dat dit nog niet genoeg is. Immers, gegevens over de vijf basisvoorwaarden (geldig ID, huisvesting, inkomen, zorg, schuldhulp) kunnen nog steeds niet verstrekt worden. De Algemene verordening gegevensbescherming staat informatie-uitwisseling op dit gebied niet toe. Daarom wil de VNG dat hier een wettelijke grondslag voor komt. De vereniging wijst op het wetsvoorstel voor de Wet Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden, die hiertoe benut zou kunnen worden.

Deze wet maakt de volgende zaken mogelijk:

- Een duidelijke basis voor het verstrekken van gegevens tussen samenwerkingsverbanden.
- Een duidelijke basis voor het verstrekken van gegevens binnen samenwerkingsverbanden.
- Een proportionele basis voor het verstrekken van de resultaten van de verwerking vanuit samenwerkingsverbanden.

Op dit moment is bovenstaand voorstel nog in behandeling. Aan het einde van het najaar wordt dit voorstel aangeboden aan de Tweede Kamer¹⁸.

Wij benadrukken de oproep van de VNG en staan achter het wetsvoorstel voor de Wet Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden. Zoals eerder beschreven speelt de gemeente een cruciale rol bij de re-integratie. Zonder de juiste informatie kan de gemeente deze rol echter niet adequaat uitvoeren. Wordt de uitwisseling van informatie mogelijk gemaakt, dan krijgen ex-gedetineerden de vijf basisvoorwaarden eerder op orde. Dit draag bij aan een goede re-integratie, en helpt zo niet alleen de ex-gedetineerde, maar de samenleving als geheel.

¹⁷ De hele bijdrage van de VNG is te lezen via https://vng.nl/files/vng/nieuws_attachments/2017/vng_gespreksnotitie_rondetafelgesprek_rsj_7_december_vaste_kamercommissi.pdf

¹⁸ De meest recente update door de Minister van Justitie en Veiligheid: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/06/19/tk-stand-van-zaken-wetsvoorstel-gegevensverwerking-door-samenwerkingsverbanden>

Samenvatting en aanbevelingen

Aan het begin van dit onderzoek hebben is de vraag gesteld: 'wat is er nodig om een gedetineerde jongere op de juiste manier te laten re-integreren in de maatschappij?' Kort gezegd kan het volgende geconcludeerd worden.

De Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) heeft een vijftal voorwaarden opgesteld waaraan moet worden voldoen om de re-integratie van ex-gedetineerden zo soepel mogelijk te laten verlopen. Dit betreft een geldig identiteitsbewijs, werk en inkomen, huisvesting, zorg en schuldhulpverlening.

Om aan al deze basisvoorwaarden te voldoen, zijn veel instanties nodig. De betreffende instanties (gemeente, uitkeringsinstantie, Reclassering, GGZ, Bureau Jeugdzorg, etc.) beschikken niet over de wettelijke bevoegdheden om onderling informatie uit te wisselen. De afgelopen twee jaar is al veel besproken over mogelijke uitbreiding van de informatie-uitwisseling tussen gemeente en justitiële jeugdinrichtingen (JJl's). Tot op heden is hier nog geen besluit in genomen.

Op basis van al het voorgaande wordt het volgende geadviseerd:

- Behoud grootschalige JJl's, om op deze manier de mogelijkheid tot en kwaliteit van onderwijs, scholing en opleiding te waarborgen.
- Breid de taak van een maatschappelijk werker binnen de JJl uit en geef hem/haar zo de taken die horen bij een integrale levensloopondersteuner.
- Aannemen van het wijzigingsvoorstel dat door de minister voor Rechtsbescherming is voorgesteld, waarin het mogelijk wordt om de begin- en einddatum van detentie door te geven aan de gemeente.
- Aannemen van het wetsvoorstel voor de Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden.

Deze aanbevelingen zullen leiden tot verbetering van de re-integratie van gedetineerde jongeren en daarmee bijdragen aan een vermindering van de recidive.